

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.52833>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 03-10-2021
Kabul Tarihi: 25-10-2021
On-line Yayın: 31-10-2021

Article Type: Research article
Submitted: 03-10-2021
Accepted: 25-10-2021
Published Online: 31-10-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Biliş, Ş. & Memiş, M. (2021). Gazi Tömer “Yabancılar için Türkçe” Öğretim Seti Özelinde Kültür Aktarımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması. *Journal of History School*, 54, 3438-3459.

GAZİ TÖMER “YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE” ÖĞRETİM SETİ ÖZELİNDE KÜLTÜR AKTARIMI İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI¹

Şeyma BİLİŞ² & Muhammet MEMİŞ³

Öz

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setini kültür aktarımı açısından inceleyen akademik çalışmaların bulgularını analiz etmek, analiz sonuçlarını bir araya getirerek değerlendirmek ve dağınık hâlde bulunan çalışmaları bir çatı altında toplamak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, bir nitel çalışma olup, araştırmada içerik analizi yöntemlerinden biri olan meta-sentez kullanılmıştır. Çalışmada verilerin tespiti için doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Araştırma problemi kapsamında Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde yer alan kültürel unsurların değerlendirilmesi ile ilgili yapılmış bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulmuş ve çeşitli veri tabanlarından iki (2) bildiri tam metni, sekiz (8) makale ve dört (4) tez çalışması olmak üzere toplam on dört (14) çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalar, amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. İncelenen çalışmalar, çözümleme aşamasında ele alınan konu çerçevesinde karşılaştırılmış ve gruplandırılmıştır. Her bir çalışma türüne göre tez ise T1, T2, T3, T4, makale ise M1, M2, ...M8, tam metin bildiri ise B1, B2, ...B7 şeklinde kodlanmış ve her bir çalışma diğerleriyle tekrar karşılaştırılmış ve bulgular, tablo hâline getirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setini kültür aktarımı açısından inceleyen akademik çalışmalarda amaçlar, sorunlar,

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50. Bu makale ikinci yazarın danışmanlığında oluşturulan birinci yazarın yüksek lisans tezinin verileri kullanılarak üretilmiştir.

² Öğretmen, MEB, bilisseyma@gmail.com, Orcid: 0000-0002-8319-0537

³ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, muhammet.memis@omu.edu.tr, Orcid: 0000-0001- 6037-3958

sonuçlar, öneriler, ele alınan seviyeler, çalışmalarda kaç farklı setin değerlendirildiğine ilişkin veriler, konu alanlarına göre ortak bir çatıda toplanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen meta-sentezde kültür aktarımı çerçevesinde Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinin bazı açılardan güncellenmeye ihtiyacı olduğu tespit edilmiş ve bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültür Aktarımı, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe, Türkçe Öğretim Seti, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Meta-sentez.

A Meta-Synthesis Study on Researches on Cultural Transmission Specific to the Gazi Tömer Turkish Textbook for Foreigners

Abstract

This research, which was carried out in order to analyze the findings of academic studies examining the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners in terms of cultural transfer, to bring together the analysis results and to gather the scattered studies under one roof, is a qualitative study and meta-synthesis, which is one of the content analysis methods, was used in the research. In the study, document analysis method was used to determine the data. Within the scope of the research problem, scientific studies were needed on the evaluation of cultural elements contained in the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners, and a total of fourteen studies were reached, including two full text papers, eight articles and four thesis studies from various databases. The studies were determined according to the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. The examined studies were compared and grouped within the framework of the topic discussed at the analysis stage. According to each study type, the thesis was coded as T1, T2, T3, T4, the article was coded as M1, M2, ..M8, and the full-text paper was coded as B1, B2..B7, and each study was compared with the others and the findings were tabulated. As a result of the evaluations, in academic studies examining the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners in terms of cultural transfer, the aims, problems, results, suggestions, the levels discussed, and the data on how many different sets were evaluated in the studies were gathered under a common roof according to the subject areas. Within the framework of cultural transfer in the meta-synthesis carried out within the scope of the research, it was determined that the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners needed to be updated in some respects and suggestions were made in this direction.

Keywords: Cultural Transfer, Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners, Turkish Teaching Textbook, Teaching Turkish to Foreigners, Meta-synthesis.

GİRİŞ

Küreselleşen dünyadan toplumlar, iletişimin vazgeçilmez öğelerinden birinin dil olduğu gerçeğinden hareketle dil öğrenimi ve öğretimine daha fazla önem vermeye başlamışlardır. Bir dili öğretirken aynı zamanda o dilin kültürünün de öğrenildiği aşikârdır. Dil öğretimi, tek başına sözcük ya da dil bilgisi öğretimi değil, aynı zamanda o dilin içinde geliştiği kültürün de öğretimidir (Albayrak, Serin, 2012). Kültür, bir milletin asırlar boyunca oluşturduğu yaşam tarzlarının kodlarını içine alan hafıza gibidir. Kültür, milletin yüzyıllar boyunca ilgi, algı, tutum ve davranışlara tezahür eden yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamı olup nesilden nesle bir misar olarak aktarıla gelmiştir (Göçer, 2012). Kaplan (2006) ise kültürü, maddi ve manevi her şeyi işlemek ve geliştirmek olarak tanımlamıştır. Dil ile kültür arasında sıkı bir bağ vardır. Dünyaya gelen insanoğlu maddi ve manevi kavramları, kendi anadilinin kalıp ve değerleriyle algılamakta, içinde yer aldığı toplumun kültür öğelerini, dünya görüşünü, yaşam biçimini, inanç ve geleneklerini içeren kavramları diliyle edinmektedir (Aksan, 2011). Ayrıca dil, hem kültürün oluşmasını sağlayan düşünceyi hem de o düşünceyi hayata geçiren ifadeyi yaratır (Melanlıoğlu, 2008). Yabancılara Türkçe öğretiminde de kültür unsurlarının önemli bir yer bulunmaktadır. Yabancılara Türkçeyi öğretirken Türk dilinin yanında Türk kültürünün de tanıtıldığı görülmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine hazırlanan öğretim setlerinde Türk kültürüne ait önemli unsurların yer aldığı ve kültür aktarımının esas alındığı görülmektedir. Bu durum, Türkçe öğretiminde kullanılan kültürel unsurların bir araç olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında hangi kültürel unsurların bulunacağı, bu konuda ders kitaplarındaki izlencenin nasıl düzenleneceği iyi tespit edilmelidir (Ömeroğlu, 2020). Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanacak veya güncellenecek olan kitaplarda var olan sorunlar tespit edilmeli, Türk kültürüne ait unsurlar özenle seçilmeli ve bunlar bir bütünlük içinde sunulmalıdır. Bu gereğe doğrultusunda bu çalışmada Türkiye’de en fazla tercih edilen kaynaklardan biri olan Gazi Üniversitesi TÖMER’in hazırladığı “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” setini kültür aktarımı açısından inceleyen akademik yazın türleri incelenmiştir.

“Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerinde yapılan araştırmalarda, kitapların tasarım bakımından istenilen seviyede olmadığı (Gün, Akkaya & Kara, 2014, s.14), kitapların söz varlığı unsurları açısından zengin bir içeriğe sahip olmadığı ve setler arasında söz varlığı unsurlarının sayısı bakımından bir uyum bulunmadığı (Arslan & Durukan, 2014, s.247; Demir, 2012, s.293), hedef sözcükler konusunda Türkçe setleri arasında ortak bir anlayışın olmadığı (Göçer & Okur, 2016, s.293), sözcük öğretimi için ders veya

çalışma kitaplarında yeterli etkinliğin olmadığı (Hasekioğlu, 2009, s.287), kültür aktarımı konusunda eksikliklerin bulunduğu ve Türk kültürünü tam olarak yansıtamadıkları ve öğretim öğretim ilkelerine uygunluk bakımından uygunluk bakımından sorunlu oldukları (Demir, 2012, s.298-300), bazı setlerde dinleme öncesine ait herhangi bir etkinliğe yer verilmediği (Yavuz, 2016; Gün, Yalçın & Memiş, 2017) ve öğretim setlerinin Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi metni ile çeşitli yönlerden uyumlu olmadığı (Sönmez, 2019) şeklinde ders kitaplarında birçok sorun olduğu tespit edilmiştir” (akt. Memiş, 2021, s.105-106). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir yeri bulunan ders kitaplarında var olan bu sorunların, Türkçe öğretimini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Sözü edilen bu sorunlar, birbirinden farklı çalışmalarda dile getirildiği için farklı yerlerde dağınık bir biçimde bulunmaktadır. Çalışmalarda kültür aktarımı ile ilgili tespit edilen sorunlara tek bir kaynak üzerinden erişilemiyor oluşu, bu sorunların farklı farklı kaynaklarda dağınık bir biçimde bulunuyor oluşu, ders kitaplarında yer alan kültür aktarımı ile ilgili sorunların bütüncül bir şekilde görülebilmesini engellemekte ve bu sorunların, kitapların güncellenmesi sırasında giderilebilmesini zorlaştırmaktadır. Bu açıdan sözü edilen bu durum, problem teşkil etmektedir. Bu sorunların ele alındığı akademik çalışmaların bir araya toplanması gerektiği düşüncesinden hareketle, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setini kültür aktarımı açısından inceleyen akademik çalışmaların bulgularını analiz etmek, analiz sonuçlarını bir araya getirerek değerlendirmek ve dağınık hâlde bulunan çalışmaları bir çatı altında toplamak amacıyla bu çalışma yapılmış ve araştırmanın problem cümlesi; “*Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti özelinde kültür aktarımı ile ilgili yapılmış akademik çalışmaların kapsamı nedir?*” şeklinde belirlenmiştir. Bu problem cümlesinden hareketle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti özelinde kültür aktarımı ile ilgili yapılan çalışmalar, kaç farklı set ile beraber incelenmiştir?
2. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim setini kültür aktarımı açısından inceleyen çalışmalarda hangi seviyeler ele alınmıştır?
3. Çalışmalar, öğretim setinde yer alan kültür aktarımına yönelik hangi amaçlarla oluşturulmuştur?
4. Çalışmalarda öğretim setinde yer alan kültür aktarımına yönelik hangi sorunlar tespit edilmiştir?
5. Çalışmalarda öğretim setinde yer alan kültür aktarımına yönelik hangi sonuçlara ulaşılmıştır?

Çalışmalarda öğretim setinde yer alan kültür aktarımına yönelik sunulan öneriler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüş olup; araştırmada aynı konu alanında yapılan araştırmaların bulgularının bir arada verilmesini ve karşılaştırılmasını sağlayan; nitel bulgularının tema ya da şablonlar oluşturularak eleştirel bir bakış açısıyla yorumlanmasını, değerlendirilmesini ve araştırmaların ortak ve farklı yönlerinin belirtilerek yeni çıkarımlar yapılmasını içeren içerik analizi yöntemlerinden meta-sentez (2007; Çalık ve Sözbilir, 2007) kullanılmıştır. Bu araştırmada meta-sentezin seçilmesinin sebebi incelenen akademik çalışmaların kapsamını değerlendirmektir. Çalışmada verilerin tespiti için doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur.

İncelenecek dokümanlara ulaşmadan önce araştırmada ne tür dokümanlara ihtiyaç duyulduğu, bu dokümanlara nereden ulaşılacağı gibi sorulara cevap aranmıştır. Araştırma problemi kapsamında Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti ile ilgili yapılmış bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulmuş ve çeşitli veri tabanlarından ulaşılacağı tespit edilmiştir. Daha sonra ulaşılan dokümanların özgün olup olmadığı kontrol edilmiştir. Dokümanlarda kapsanan verilerin kim veya kimler tarafından, ne zaman kaleme alındığı gibi unsurlar belirlenmiştir.

İlk iki aşamanın ardından ulaşılan on dört (14) çalışma, birbirleriyle karşılaştırılarak sistemli bir şekilde çözümlenmiştir.

Verilerin analizinde ise Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde yer alan kültür aktarımı konusunda yapılmış akademik çalışmalar, ayrıntılı olarak kategorilendirilmiş, her çalışmaya bir kod verilmiş ve konu alanlarına ayrılmıştır. Bulguların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla ayrı ayrı tablo yapılmış, bu tablolarda kategorilere ve ilgili araştırma kodlarına yer verilmiştir. Elde edilen veriler, kategoriler doğrultusunda sayısallaştırılmış ve frekans olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın Kapsamı

Tablo 1

Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmalar

Kod	Çalışmanın Adı	Yazar	Yıl
B1	Gazi Üniversitesi Tömer Yabancılar İçin Türkçe 1-2 Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi	Fatma ALBAYRAK, Nilüfer SERİN	2012
B2	Yabancı Dil Türkçe Kitaplarında Aile Kavramının Yansıması	Gülden TÜM vd.	2011
M1	Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitaplarında Kültürümüze Ait Unsurların Kullanımı: Gazi Üniversitesi Tömer B1 Kitabı Örneği	Fatma SİNECEN	2017
M2	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürün Araç Olarak Kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Seviyesi)	Adem KUTLU	2014
M3	Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının İncelenmesi	Gürkan MORALI, Galip ÖNER	2019
M4	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan C1 Seviye Ders Kitaplarındaki Kültür Unsurlarının İncelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe – İstanbul Yabancılar İçin Türkçe)	Hasan Hüseyin MUTLU, Gülşah SET	2019
M5	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şiir Etkinliklerinin Kültürel İşlevi	Özge SEÇKİN POLAT, Şükran DİLİDÜZGÜN	2015
M6	Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Öğeler (A2 Düzeyi)	Kelime ERDAL vd.	2018
M7	Nasreddin Hoca Fıkralarının Yabancılar Türkçe Öğretimi Bakımından Değeri	M.Eyüp SALLABAŞ, Talha GÖKTENTÜRK	2018
M8	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Türk Kültür Öğeleri Olarak Atasözleri Ve Deyimler	Erdost ÖZKAN	2017
T1	Kültürlerarası İletişim Kapsamında Yabancı Dil Öğretim Yolu İle Kültür Aktarımı Ve Duyarlılık Kazanımı: Örnek Kitap İncelemesi	Didar ÖZYURT GÜLEN	2019
T2	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi	Fatma Burcu BAYRAKTAR	2015
T3	Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi	Hatice VARGELEN	2013
T4	Kültürler Arası İletişim Yaklaşımı Açısından Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler	İsa GÜNDOĞDU	2019

Verilerin Toplanması

Araştırma, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde yer alan kültür aktarımı ile ilgili, 2021 yılı öncesinde yapılan dört (4) tez, sekiz (8) makale ve iki (2) bildiri olmak üzere toplam on dört (14) çalışmayı kapsamaktadır. Araştırmaya dâhil edilecek çalışmaların belirlenmesinde YÖK ulusal tez tarama merkezi, TUBİTAK ULAKBİM, Dergipark, Google Akademik arama motoru, Academia, Researchgate ve çeşitli uluslararası dergi veri tabanlarından yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında çalışmalar belirlenirken örneklemin amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Çalışmada ölçütler;

- Çalışmaların Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti ile ilgili olması,
- Tez ve makalelerin “yabancılar Türkçe, yabancı dil olarak Türkçe, kültür, kültür aktarımı” kelimelerini içermesi,
- Çalışmaların tam metinlerine ulaşılması,
- Çalışmalara erişim izninin olması şeklinde belirlenmiştir.

Ayrıca bu araştırmada, tarama sonucunda ulaşılan makaleler eğer tezdin üretilmişse makale kapsam dışında bırakılarak verilerin tekrar edilmemesi için yalnızca tez çalışması göz önünde bulundurulmuştur. Öğrenci görüşlerini ve dil bilgisi konu alanını içeren çalışmalar, araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Verilerin Analizi

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setinde yer alan kültür aktarımı konusunda yapılmış akademik çalışmaların bulgularını analiz etme, analiz sonuçlarını bir araya getirerek değerlendirme ve dağınmık hâlde bulunan çalışmaları bir çatı altında toplama amacıyla araştırma bulguları, içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinin kullanılma sebebi, meta-sentez analizinin gereği olarak bağımsız kodlar ve temalar oluşturmak içindir.

Araştırma kapsamında her bir çalışma ayrıntılı olarak incelenmiş, temalar belirlenmiş ve kodlamalar yapılarak tablolştırılmıştır. Veriler ayrıca, ele alınan dil seviyelerine, Gazi Türkçe öğretim seti ile birlikte kaç farklı set ile beraber incelendiğine, amaçlarına, sorunlarına, sonuçlarına ve önerilerine göre incelenip değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 2

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setini Kültür Aktarımı Açısından İnceleyen Çalışmaların Türlerine İlişkin Veriler

Tür	f
Makale	8
Tez	4
Bildiri (Tam metin)	2

Tablodaki verilerden anlaşılacağı üzere bu inceleme, sekiz (8) *makale*, dört (4) *tez* ve iki (2) bildiri olmak üzere Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setini kültür aktarımı açısından ele alan toplam on dört (14) çalışmadan oluşmaktadır.

Tablo 3

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setini Kültür Aktarımı Açısından İnceleyen Çalışmaların Amaçlarına İlişkin Veriler

Amaç	Makale-Tez No	f
<i>Kitaplardaki kültür unsurlarını incelemek ve önemini araştırmak</i>	M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, B1, B2, T2, T4	11
<i>Kültür aktarımı bağlamında yazınsal metin türü olarak şiir çalışmalarını değerlendirmek</i>	M15	1
<i>Kültürlerarası iletişim bağlamında yabancı dil öğretimi yoluyla gerçekleştirilen kültür aktarımına değinmek</i>	T1	1
<i>Ders kitaplarını kültürlerarası iletişimsel yeterlilik yaklaşımı açısından değerlendirmek</i>	T3	1

Tabloda görüldüğü üzere kültür aktarımı konusunda yer alan on dört (14) çalışma, amaçlarına göre dört (4) başlık altında toplanmıştır. Bu amaçlar; kitaplardaki kültür unsurlarını incelemek ve önemini araştırmak, kültür aktarımı bağlamında yazınsal metin türü olarak şiir çalışmalarını değerlendirmek, kültürlerarası iletişim bağlamında yabancı dil öğretimi yoluyla gerçekleştirilen kültür aktarımına değinmek ve ders kitaplarını, kültürlerarası iletişimsel yeterlilik yaklaşımı açısından değerlendirmek şeklindedir.

Tablo 4

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setini Kültür Aktarımı Açısından İnceleyen Çalışmalarda Kaç Farklı Setin Değerlendirildiğine İlişkin Veriler

Kategoriler	Makale-Tez No	f
<i>Tek bir setin incelendiği çalışmalar</i>	B1, M1, M2, M3,	4
<i>İki setin karşılaştırıldığı çalışmalar</i>	M4, T3	2
<i>Üç setin karşılaştırıldığı çalışmalar</i>	M8, B2, T1	3
<i>Dört setin karşılaştırıldığı çalışmalar</i>	M7, T2	2
<i>Beş ve daha fazla setin karşılaştırıldığı çalışmalar</i>	M5, M6, T4	3

Tablo incelendiğinde *Yabancılar İçin Türkçe* öğretim setini kültür aktarımı açısından inceleyen çalışmalarla birlikte farklı setlerin de incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalardan dördü (4) sadece *Gazi Yabancılar İçin Türkçe* öğretim setini ele almaktadır. Diğer çalışmalar, *Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti* ile birlikte *İstanbul, Yeni Hitit, Yedi İklim, İzmir* gibi yabancılarla Türkçe öğretiminde daha çok tercih edilen setlerden oluşmaktadır.

Tablo 5

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setini Kültür Aktarımı Açısından İnceleyen Çalışmalarda Ele Alınan Seviyelere İlişkin Veriler

Seviyeler	Makale-Tez No	f
A2	M6	1
B1	M1	1
C1	M4	1
A1-A2	M5, B1, B2	3
B1-B2	M2, T3	2
A1-A2-B1-B2	T1	1
A1-A2-B1-B2-C1	M3, M7, M8, T2, T4	5

Tablodaki verilerden anlaşılacağı üzere Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinin kültür aktarımı açısından incelendiği çalışmalarda her seviyenin ele alındığı görülmektedir. Veriler detaylandırılacak olursa; yalnızca A2 seviyesini inceleyen bir (1) çalışma, B1 seviyesini inceleyen bir (1) çalışma, C1 seviyesini inceleyen bir (1) çalışma belirlenmiştir. Hem A1 hem de A2 seviyelerini inceleyen üç (3) çalışma, B1 ve B2 seviyelerini inceleyen iki (2) çalışma, A1, A2, B1 ve B2 seviyelerini birlikte ele alan bir (1) çalışma, A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerini birlikte ele alan beş (5) çalışma tespit edilmiştir. C2 düzeyinin herhangi bir çalışmada ele alınmaması Gazi Yabancılar İçin Türkçe setinde bu seviyenin yer almamasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6

İncelenen Araştırmalarda Kültür Aktarımı Konu Alanına İlişkin Tespit Edilen Sorunlar

Sorun	Makale-Tez No	f
<i>Kültüre ait unsurların yeterince kullanılmaması</i>	M1, M5, M7, B2, T1, T3	6
<i>Kültür öğelerinin seviyelere göre dengeli dağıtılmaması</i>	M2, M3, M4, T4	4
<i>Kültür öğelerinin dengeli dağıtılmaması</i>	B1, M4, M8, T2	4
<i>Yerel kültüre ait unsurlar ile evrensel kültüre ait unsurlar arasında oransal bir denge olmaması</i>	M6	1

Tablodaki veriler ele alındığında çalışmaya konu olan ders kitabında kültür aktarımına yönelik yapılan çalışmalar, ulaşılan sorunlara göre dört (4) genel başlık altında toplanmıştır. Bu sorunlara geniş bir perspektiften bakıldığında; kültüre ait unsurların yeterince kullanılmaması, kültür öğelerinin seviyelere göre dengeli dağıtılmaması, kültür öğelerinin dengeli dağıtılmaması ve yerel kültüre ait unsurlar ile evrensel kültüre ait unsurlar arasında oransal bir denge olmaması şeklinde olduğu görülmektedir. Türk kültürüne ait unsurların yeterince kullanılmaması altı (6) çalışmada sorun olarak tespit edilmiştir. Çalışmalarda kültür öğelerinin dengeli bir şekilde dağıtılmaması, hem genel olarak hem de seviyelere yönelik olarak sorun teşkil etmiştir. Yerel kültüre ait unsurlar ile evrensel kültüre ait unsurlar arasında oransal bir denge olmaması sadece bir (1) çalışmada sorun olarak görülmüştür.

Tablo 7

İncelenen Araştırmalarda Kültür Aktarımı Konu Alanına İlişkin Tespit Edilen Sonuçlar

Sonuçlar	Makale-Tez No	f
<i>Kültürel unsurların dağılımı</i>	M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, T1, T2, T3, T4	11
<i>Metin türlerinin dağılımı</i>	M5	1
<i>Metinlerin kültür aktarımına etkisi</i>	B1	1
<i>Kültür unsurlarının vurgulanması</i>	B2	1

Tabloda görüldüğü üzere kültür aktarımı konusunda yapılan on dört (14) çalışmanın sonuçları dört (4) başlık altında bir araya getirilmiştir. Kültürel unsurların dağılımı başlığında ele alınan on bir (11) çalışmanın sonucu değerlendirilmiştir. Metin türlerinin dağılımı, metinlerin kültür aktarımına etkisi ve kültür unsurlarının vurgulanmasına yönelik sonuçlar ise birer çalışmada ele

alınmıştır. Tez çalışmalarında kültür öğelerinin dağılımına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır.

Kültür unsurlarının dağılıma yönelik sonuçlar detaylandırılacak olursa Gazi Yabancılar İçin Türkçe setinde dünya çapında daha popüler ve bilinen unsurların kullanılmaması, Türk kültürüne ait unsurların oranının az olması, seviyelere göre verilmesi gereken kültürel unsurların belirlenmemesi, kültürel unsurların dağılımında bir denge olmaması en çok kullanılan kültürel unsurların atasözleri-deyimler ve edebiyat-sanat-müzik olması bu unsurların kullanıldığı seviye ile doğru orantılı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin farklı şehirlerinde yer alan değerlerin geniş bir yelpazede ele alındığı, yemek kültürü konusuna da kitaplarda geniş yer verildiği, Nasreddin Hoca fıkralarına hiç yer verilmediği tespit edilen diğer sonuçlardandır. Tez çalışmalarına bakıldığında, kültürel temel ve alt öğelerin işlenişinde konu ve bilgi içeriği açısından yetersiz kaldığı, konu seçimi rastgele olmakla birlikte setteki kitapların birbiri arasında bir konu tutarlılığının da bulunmadığı, Türk toplumundaki farklı sosyal sınıfların yansıtılması ve Türk aile hayatına dair örneklerin sınırlı sayıda kaldığı tespit edilmiştir. Dilimiz aracılığı ile kültürel aktarımda önemli bir yeri olan atasözü ve deyimlerin irdelendiği çalışmalarda ise incelenen öğretim setlerinin atasözlerini barındırma açısından normal ve dengeli bir dağılım sergilediği, deyim kullanımı açısından ise incelenen üç eğitim setinden Gazi Üniversitesi ve Yedi İklim setleri arasında bulunan deyim varlığı sayısı dikkat çekmekte iken Yeni Hitit eğitim setinde ise normal ve dengeli bir dağılım sergilediği şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle Türkçe öğretim setleri arasında hangi seviyede kaç tane deyim yer verilmesi gerektiği konusunda bir uzlaşma olmadığı görülmüştür.

Metin türlerinin dağılımına yönelik M5 kodlu makale incelendiğinde şiir türünün yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında çok fazla yer almadığı, şiirlerin, bazı setlerin ileri düzey kitaplarında yer aldığı ancak çoğunun temel amacının kültür aktarımına hizmet etmek olmadığı gözlenmiştir.

Metinlerin kültür aktarımına etkisinin incelendiği B1 kodlu çalışmada kitaplarda, temel seviyede diyalog metinlerine, kalıplaşmış ifadelere, iletişimle ilgili öğelere, günlük hayatta karşılaşılabilecek durumlarda kullanılabilecek ifadelere daha sık rastlanırken, ikinci kitapta soyut anlam taşıyan deyim, atasözü gibi kalıplaşmış dil öğelerinin geçtiği metinlere ağırlıklı olarak yer verildiği görülmüştür. Kültürü yansıtan kavram işaretlerinin geçiş sıklığının birinci kitaptaki metinlerde daha yüksek olduğu da ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Kültürel unsurların vurgulanmasına yönelik sonuçların yer aldığı B2 kodlu çalışmada, erek dilin aile yapısının ve özelliklerinin detaylı bir şekilde

yansıtılmadığı, aile bireyleri arasındaki ilişkilere ve rollere daha fazla vurgu yapılmasının yabancı dili öğrenen bireylerin o dilin toplumunu oluşturan bireylerle sağlıklı ilişki kurabilmelerinin mümkün olabileceği ifade edilmiştir.

Tablo 8

İncelenen Araştırmalarda Kültür Aktarımı Konu Alanına İlişkin Tespit Edilen Öneriler

Öneriler	Makale-Tez No	f
<i>Kültürel unsurların kullanımı</i>	M1, M2, M3, M4, M5, B1, M6, M7, M8, T1, T2, T3, T4	13
<i>Kültür unsurlarının vurgulanması</i>	B2	1

Tabloda kültür aktarımı konusunda yapılan on dört (14) çalışmada sunulan öneriler genel başlıklar altında bir araya getirilmiştir. Kültürel unsurların kullanımı başlığında Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kullanılan içerik ve görsellerin Türk dilini öğretmek amaçlı olmasından dolayı, görsellerin özgün, konu ile ilişkili, açık, anlaşılır ve dikkat çekici olmasına özen gösterilmesi gerektiği, seviyelere göre verilmesi gereken kültürel unsurların belirlenmesi ve metne uygun bağlamda işlenmesi gerektiği, dili öğrenen bireylerin sosyal yaşamın içerisinde oldukları düşünülünce kitaplarda bu alana daha çok önem verilmesi önerilmektedir. Aynı şekilde kültürel unsurların sınıf içi uygulama yapmaya olanak sağlayacak şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı, Türkiye'nin farklı şehirlerinin ve tarihi doğal güzelliklerinin ders kitaplarında yer alması gerektiği, çalışmalarda ifade edilen diğer öneriler arasındadır.

Önemli günler ve dini/ulusal bayramlar kültür alt ögesine ek olarak, tek tek hangi gün neler yapıldığının, gerek kişisel gerekse toplumsal boyutta hangi davranışların sergilendiğinin, nelerin giyilip nelerin yenip içildiğinin örneklerle detaylandırılması ve resmedilmesi, öğrencinin kendi kültüründen farklı olarak tespit edeceği ve dil öğrenimine olumlu katkı sağlayacak farklılıkları keşfetmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Bu alanla ilgili ders kitapları hazırlanırken, öğretilmek istenen hedef kültüre ilişkin etkinliklerin yanı sıra o dili öğrenen öğrencilerin kendi kültürlerini ifade edebilecekleri etkinlik ve alıştırmalara yer verilmesi gerektiği de kültürel unsurların kullanımına dair sunulan öneriler arasındadır.

Kültürel unsurların kullanımına yönelik olarak ders kitaplarında kullanılan atasözlerinin dil öğretimindeki yeri ve önemini göz önünde bulundurulduğunda eşleştirme etkinlikleri dışında bunların konulara daha çok bağlı kalarak

öğretilmesinin eğitimi daha anlamlı kılacağı, karikatür ve diğer görsel unsurların yardımıyla da aktarılabilir olan atasözlerinin, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde daha kolay bir kültürel aktarım özelliği kazandıracağı, Türkçede en çok kullanılan deyimlerin tespit edilmesi ve bu doğrultuda deyimlerin basit, orta ve ileri düzey olarak sınıflandırılması gerektiği, kitap seviyeleri ilerledikçe deyim sayısının da kademeli artmasının daha fazla deyim öğretiminin yolunu açacağı şeklinde önerilere de yer verilmiştir.

Kültür unsurlarının vurgulanması ile ilgili öneriler içeren B2 kodlu bildiri çalışmasında, kullanılan ders kitaplarında hangi seviyede olursa olsun Türk dilinin aile yapısının ve özelliklerinin detaylı bir şekilde yansıtılması gerektiği ve anlatılan özelliklerin ve durumların mutlaka sebepleriyle hedef kitleye aktarılması gerektiği ifade edilmiştir. Ders kitaplarında aile yapısı, aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve rollerine daha çok vurgu yapılan örneklerle yer verilmesi, öğretilecek dilin ve kültürün daha iyi anlaşılmasını sağlayacağından hazırlanacak yeni ders kitaplarına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

SONUÇ

Araştırmada yabancılara Türkçe öğretiminde sıkça başvuru olan Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe seti ile ilgili yapılmış akademik çalışmalar, kültür öğelerinin aktarımı ve kültürel unsurlar açısından incelenmiş ve meta-sentez yöntemine uygun bir şekilde değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe seti kapsamında kültür aktarımının sekiz (8) makale, iki (2) bildiri ve dört (4) tez olmak üzere toplam on dört (14) akademik çalışmaya konu olduğu görülmüştür.

2. Meta-senteze dâhil edilen çalışmalarda kültür aktarımının yalnızca dört (4) çalışmada “Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe” seti bağlamında değerlendirildiği, diğer çalışmalarda ise birden fazla set ile karşılaştırmalı olarak ele alındığı tespit edilmiştir. Böylece Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setinin diğer setlerle karşılaştırılması, Türkçe öğretim setleriyle ilgili genel bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlamıştır.

3. Kültür aktarımı konusunda yapılan çalışmaların amaçları incelendiğinde, “*kitaplardaki kültür unsurlarını incelemek ve önemini araştırmak*”, “*kültür aktarımı bağlamında yazınsal metin türü olarak şiir çalışmalarını değerlendirmek*”, “*kültürlerarası iletişim bağlamında yabancı dil öğretimi yoluyla gerçekleştirilen kültür aktarımına değinmek*”, “*ders kitaplarını kültürlerarası iletişimsel yeterlilik yaklaşımı açısından değerlendirmek*” şeklinde

amaçların belirlendiği görülmüştür. İncelenen çalışmaların amaçlarına bakıldığında ders kitaplarında yer alan kültür unsurlarını incelemeye yönelik daha fazla araştırmanın bulunduğu (11) tespit edilmiştir. Bir dili yabancı dil olarak öğrenmek, aynı zamanda o dilin kültürünü öğrenmek demektir. Bir dilin kültürel yapısını öğrenmeden o dili ana dili olarak konuşan kişilerle düzgün bir biçimde iletişimin gerçekleşmesi mümkün değildir. Haliyle bir dilin hakkıyla öğrenilip konuşulabilmesi için o dilin kültürel kodlarına hâkim olmak gerekir. Bu açıdan Türkçe öğretim setlerinin kültürel unsurları içermesi gerekmektedir. Yapılan incelemelerde de bu anlayıştan yola çıkarak araştırmacılar, ders kitaplarından kültürel unsurların yer alıp almadığını tespit etmek istemişlerdir.

4. Kültür aktarımı konusunda tespit edilen sorunlara bakıldığında çalışmalarda ortak sorunların olduğu belirlenmiştir. Bu ortak sorunlar, “*kültüre ait unsurların yeterince kullanılmaması*”, “*kültür öğelerinin seviyelere göre dengeli dağıtılmaması*”, “*kültür öğelerinin dengeli dağıtılmaması*”, “*yerel kültüre ait unsurlar ile evrensel kültüre ait unsurlar arasında oransal bir denge olmaması*” şeklindedir. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe seti, Türkiye’de yani bir dilin ikinci bir dil olarak öğretildiği bir ortamda kullanıldığı için öğrenciler, ders kitaplarında yer verilmeyen kültürel unsurları, günlük hayatın içerisinde görüp öğrenebileceklerinden dolayı, öğretim setlerinde sınırlı ders saatinde kullanıldığı için bilinçli olarak da bu unsurlara yer verilmediği varsayılabilir.

5. Bu konu alanında yapılmış akademik çalışmaların sonuçları incelendiğinde ise on dört (14) çalışmanın sonuçlarının dört (4) ortak sonuçta birleştiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar genel olarak “*kültürel unsurların dağılımı*”, “*metin türlerinin dağılımı*”, “*metinlerin kültür aktarımına etkisi*” ve “*kültür unsurlarının vurgulanması*” başlıklarında değerlendirilmiştir. *Kültürel unsurların dağılımı* ile ilgili Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setinde Türk kültürü ve geleneğine has unsurların kitabın yaklaşık yüzde otuzunda bulunduğu, geleneğimize ve kültürümüze ait değerlerin, daha çok dünya çapında bilinen unsurlarla ele alındığı (Sincen, 2017), kültür öğelerinin kullanımının daha çok edebiyat çerçevesinde verildiği, edebî metinlere kıyasla diğer kültür öğelerine az yer verildiği (Kutlu, 2014), ders kitaplarının tümünde somut olamayan kültürel miras öğelerine yer verildiği ancak okuma metni sayısı göz önünde bulundurulduğunda tüm kitaplarda bu unsurların oranının ortalama %20 olduğu ve ders kitaplarında 38 somut olmayan kültürel miras alt ögesinden yalnızca 13’üne yer verildiği (Moralı ve Öner, 2019), Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe C1 ders kitabından yer alan yaklaşık 8000 sözcükten oluşan toplam 20 okuma metninde tüm kültürel başlıklardan toplam 510 kültürel unsura yer verildiği ve bu unsurların dağılımında bir denge olmadığı (Mutlu, 2020),

incelenen A2 düzeyindeki ders kitaplarında Türkiye'nin farklı şehirlerinde yer alan değerlerin geniş bir yelpazede ele alındığı, bunun yanında yemek kültürü konusuna da kitaplarda geniş yer ayrıldığı (Erdal vd., 2018), Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde Nasreddin Hoca fıkralarına hiç yer verilmediği (Sallabaş ve Göktentürk, 2018), bu sette yer verilen kültür öğelerinin konu ve bilgi içeriği açısından yetersiz kaldığı (Gülen, 2019), Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımında özellikle günlük yaşantı ve davranışlar, dini, ahlâki ve kültürel değer ve davranışlar, gelenek ve göreneklerimiz hakkında az bilgi verildiği ve ders kitapları arasında aralarında konu türü ve bilgi sunum derecesi açısından tutarlılık bulunmadığı (Bayraktar, 2015), Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda Türk dili ile birlikte Türk kültürünün de öğretilmesi hedeflendiği ve kültür aktarımına büyük önem verildiği, ancak kitapta kültürel çeşitliliği sağlamak amacıyla yer verilen örneklerde geniş bir çerçeve çizilemediği, örneklerin daha çok Batı kültürüyle sınırlı kaldığı (Vargelen, 2013), öğretim setlerinin atasözlerini barındırma açısından normal ve dengeli bir dağılım sergilediği, deyim kullanımı açısından ise incelenen üç eğitim setinden Gazi Üniversitesi ve Yedi İklim setleri arasında bulunan deyim varlığı sayısı farkının dikkat çektiği, Yeni Hitit seti ise deyim varlığı açısından normal ve dengeli bir dağılım sergilediği (Özkan, 2017), Türkçe öğretim setlerindeki deyimlerin üniteler arasında eşit dağıtılmadığı, bir üniteye birçok deyim yer verilirken diğer bir üniteye ya hiç yer verilmediği ya da daha az sayıda deyim yer verildiği, üniteler arasında, deyim dağılımı açısından tutarsızlık olduğu, deyim tespiti yapılan eğitim setlerine bakıldığında ünitelerin başlarında ya da sonlarında kazandırılması planlanan deyimlerle ilgili herhangi bir deyim listesine yer verilmediği (Gündoğdu, 2019) şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Metin türlerinin dağılımına yönelik olarak yabancı dil olarak Türkçe öğreten ders kitaplarında şiir türüne çok yer verilmediği, kitaplarda yer alan şiirlerin kültür aktarımına katkı sunmadığı (Polat ve Dilidüzgün, 2015) şeklinde sonuçlar ifade edilmiştir.

Metinlerin kültür aktarımına etkisi başlığında, kültürel öğelerle ilgili kavram işaretlerinin dağılımı açısından farklılıkların olduğu (Albayrak ve Serin, 2012) sonucuna ulaşılmıştır.

Kültür unsurlarının vurgulanmasına yönelik sonuçlar ise genel itibarıyla aile yapısının, yabancılar Türkçe öğreten kitaplarda detaylı bir şekilde yansıtılmadığı (Tüm vd., 2011) şeklindedir.

6. Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti ile ilgili yapılmış akademik çalışmaların kültür aktarımı konu alanına ilişkin öneriler incelendiğinde ise

“kültürel unsurların kullanımı” ve “kültürel unsurların vurgulanmasına” yönelik öneriler sunulduğu görülmüştür. Kültürel unsurların kullanımına yönelik Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe kitaplarında kullanılan içerik ve görsellerin Türk dilini öğretmek amaçlı olmasından dolayı görsellerin özgün, konu ile ilişkili, açık, anlaşılır ve dikkat çekici olmasına özen gösterilmesi gerektiği (Sinecen, 2017), seviyelere göre verilmesi gereken kültürel unsurların belirlenmesi ve metne uygun bağlamda işlenmesi gerektiği, Türk toplumundaki kalıp unsurların dile yansımaları göz önüne alınarak, öğrencilerin okudukları yabancı dili daha iyi öğrenmeleri için ders kitaplarında dili öğrenilen millete ait kalıp ifadelerin verilmesinin uygun olacağı (Kutlu, 2014), yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde somut olmayan kültürel miras öğelerine daha fazla yer verilmesi (Moralı ve Öner, 2019), yabancılar Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanacak kitaplarda kültür unsurlarının seviye bazında planlanarak her beceri alanına profesyonel bir şekilde yerleştirilmesinin uygun olacağı (Mutlu ve Set, 2019) şeklinde öneriler sunulmuştur. Aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe derslerinde yazınsal metinlerin kullanımı artırılması ve şiirin geri planda bırakılmaması gerektiği (Polat ve Dilidüzgün, 2015), Türkiye’nin farklı şehirlerinin ve tarihi doğal güzelliklerinin de ders kitaplarına konu olması gerektiği, ders kitaplarında yerel kültür unsurlarının yanında yabancı kültürle de yer verilmesinin uygun olacağı (Erdal vd., 2018), ortak kültür unsuru niteliğindeki Nasreddin Hoca fıkralarına yabancılar Türkçe öğretiminde yer verilmesi ve kurgularının basitliği, dil yapılarının düzenlenebilir olması bakımından Nasreddin Hoca fıkralarından her kur seviyesinde yararlanılabileceği (Sallabaş ve Göktentürk, 2018), hangi durumlarda nasıl davranılması gerektiği ve belirli olaylar ve durumlarda hangi sözcük kalıpları ya da deyimlerin kullanılacağını içeren ifade kalıplarının (hastalıklarda “geçmiş olsun”, ölümlerde “başınız sağolsun”, mutlu haberlerde “gözünüz aydın”, vb.) dil öğretim kitaplarında bulunması gerektiği (Gülen, 2019), bu alanla ilgili ders kitapları hazırlanırken, öğretmek istenen hedef kültüre ilişkin etkinliklerin yanı sıra o dili öğrenen öğrencilerin kendi kültürlerini de ifade edebilecekleri etkinlik ve alıştırmalara da yer verilmesi, görsel öğeler arasında gerçek fotoğrafların kullanılmasının, öğrenilenlerin daha kalıcı olmasını sağlayacağı (Vargelen, 2013), öğretim setlerinde kullanılan atasözlerinin dil öğretimindeki yeri ve önemini göz önünde bulundurulduğunda eşleştirme etkinlikleri dışında bunların konulara daha çok bağlı kalarak öğretilmesinin eğitimi daha anlamlı kılacağı, karikatür ve diğer görsel unsurların yardımıyla da aktarılabilecek olan atasözlerinin, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde daha kolay bir kültürel aktarım özelliği kazandıracığı (Özkan, 2017), Türkçede en çok kullanılan deyimlerin tespit edilmesi ve bu doğrultuda deyimlerin basit, orta ve ileri düzey olarak sınıflandırılması gerektiği, kitap seviyeleri ilerledikçe deyim

sayısının da kademeli artmasının daha fazla deyim öğretiminin yolunu açacağı (Gündoğdu, 2019) sunulan öneriler arasındadır.

Kültürel öğelerin vurgulanmasına yönelik olarak ise erek dilin aile yapısı ve özelliklerinin detaylarıyla birlikte yansıtılması ve anlatılan özelliklerin veya durumların mutlaka sebepleriyle ya da diğer bir deyişle bu durumların neden kaynaklandığının kültüre, geleneksel ve tarihsel ayrıntılarıyla kitaplarda aktarılmasının faydalı olabileceği (Tüm vd., 2011) önerilmiştir. Bu önerilerin ders kitaplarının iyileştirilmesine ve eksikliklerin giderilmesi konusunda alan yazında çalışma yapacak kişiler için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe seti ile ilgili yapılan çalışmalarda Türk kültürüne ait unsurların yeteri kadar ön planda olmadığı iddia edilmiştir. Türk dili, Türk kültürünün özelliklerini yansıtacak şekilde öğretilmelidir. Gazi TÖMER ders kitaplarında yeterince kültürel unsurlara yer verilmediği için bu yönün eksik kalabileceği varsayılabilir. Bu açıdan ders kitaplarının daha fazla kültürel unsura yer verilecek şekilde yeniden güncellenmesi yerinde olabilir.

Araştırma sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğreten ders kitaplarında şiir türüne çok yer verilmediği, kitaplarda yer alan şiirlerin kültür aktarımına katkı sunmadığı ifade edilmiştir. Hazırlanacak veya güncellenecek ders kitaplarında Türk kültüründen öğelerin yer aldığı şiirlere yer verilebilir. Şiirler düz yazılara göre daha akıcı bir şekilde dile getirilebildiği için öğrenciler tarafından kolayca okunup içeriği değerlendirilebilir.

Çalışmalarda Türkçe öğretim setlerindeki deyimlerin üniteler arasında eşit dağıtılmadığı, bir üniteye birçok deyme yer verilirken diğer bir üniteye ya hiç yer verilmediği ya da daha az sayıda deyme yer verildiği ve üniteler arasında deyim dağılımı açısından tutarsızlık olduğu iddia edilmiştir. Deyimler, dilin kültürel boyutunu destekleyen ve yürüten önemli unsurlardır. Bu açıdan yabancılar Türkçe öğretimi materyallerinde deyimlerin dengeli dağıtılması ve deyimler arasında tutarlılık olacak şekilde yeniden güncellenmesi yerinde olabilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Aksan, D. (2011). *Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü*. Bilgi Yayınevi.
- Albayrak, F. & Serin, F. (2012). Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe I-2 ders kitaplarındaki okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesi. *5.Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı 2012 içinde (149-156 ss.)*.

- Arslan, N. & Durukan, E. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 247-265.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3412>.
- Demir, T. (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Temel Düzey Ders Kitaplarının İçerik ve Şekil Yönünden İncelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
- Gün, M., Akkaya, A. & Kara, Ö.T. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarının Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanları açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 9(6), 1-16.
- Göçen, G. & Okur, A. (2016). Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı ve yaygınlığı. *Milli Eğitim Bakanlığı*, 210, 447-476.
- Göçer, A. (2012). *Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine*. Türk Dili.
- Gün, M., Yalçın, Ç. & Memiş, M.R. (2017). İki farklı dilin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarının dinleme etkinlikleri bakımından karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 387-403.
- Hasekioğlu, I. (2009). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimi- Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisinde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi ve Sözcük Öğretimi için Uygulama Örnekleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Kaplan, M. (2006). *Kültür ve Dil* (22. baskı). Dergâh.
- Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Gazi Üniversitesi Yayınları, 33(150).
- Memiş, M. (2021). *Yabancılar Türkçe Öğretiminin Güncel Sorunları*. Pegem Akademi.
- Ömeroğlu, E. (2020). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Nobel.
- Sandelowski, M., & Baroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. Springer Publishing Company.

- Sönmez, Ö. (2019). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçevesi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi.
- Yavuz, G. (2016). *Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Selçuk Yayınevi.

Araştırma Kapsamında olan Çalışmalar

- Albayrak, F. & Serin, F. (2012). Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe I-2 ders kitaplarındaki okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesi. *5.Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı 2012 içinde (149-156 ss.)*.
- Bayraktar, F.B. (2015). *Yabancılar İçin Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdal, K., Dağdeviren, İ., Gökhan, O., Şen, H., Şenay, E. (2018). Yabancılar İçin Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel öğeler (A2 düzeyi). *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 11-23.
- Kutlu, A. (2014). Yabancılar İçin Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneği (B1-B2 Seviyesi). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 697-710.
- Moralı, G. & Öner, G. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurlarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 14(3), 1345-1357. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.30167>
- Mutlu, H. & Set, G. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan c1 seviye ders kitaplarındaki kültür unsurlarının incelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe–İstanbul Yabancılar İçin Türkçe). *Dil Dergisi*, 171 (1), 91-108. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8042>

- Özyurt Gülen, D. (2019). *Kültürlerarası İletişim Kapsamında Yabancı Dil Öğretim Yolu İle Kültür Aktarımı Ve Duyarlılık Kazanımı: Örnek Kitap İncelemesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Erdost, Ö. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında türk kültür öğeleri olarak atasözleri ve deyimler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4(3), 295-300.
- Gündoğdu, İ. (2019). *Kültürler Arası İletişim Yaklaşımı Açısından Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Deyimler*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Polat, Ö. & Dilidüzgün, Ş. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şiir etkinliklerinin kültürel işlevi. *Turkish Studies*, 10(7), 815-834. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.30167>.
- Sallabaş, M., & Göktentürk, T. (2018). Nasreddin Hoca fıkralarının yabancılarla Türkçe öğretimi bakımından değeri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 260-275. <http://dx.doi.org/10.14686/buefad.356300>
- Sinecen, F. (2017). Yabancılarla Türkçe öğretimi kitaplarında kültürümüze ait unsurların kullanımı: Gazi Üniversitesi Tömer B1 kitabı örneği. *Arka Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, (13), 133-150.
- Tüm, G., Ekiz, T., Karabuğa, F., Karaçam, M. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında aile kavramının yansımaları. *4.Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu 2011 içinde (237-244 ss.)*. Muğla.
- Vargelen, H. (2013). *Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Aim: Cultural elements have an important place in teaching Turkish to foreigners. It is seen that Turkish culture is introduced besides the Turkish language and Turkish culture and cultural transfer are taken as a basis in the teaching sets prepared on teaching Turkish to foreigners. This situation shows that the cultural elements used in Turkish teaching are a tool. Cultural elements and cultural transfer used in the teaching Turkish to foreigners textbooks have

been the subject of many studies. The fact that the problems identified in the studies cannot be accessed through a single source and that these problems are dispersed in different sources prevent the problems in the textbooks related to cultural transfer from being seen in a holistic way and make it difficult to solve these problems while updating the textbooks. In this respect, this situation poses a problem. Based on these problems, this research, which was carried out in order to analyze the findings of academic studies examining the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners in terms of cultural transfer, to bring together the analysis results and to gather the scattered studies under one roof, is a qualitative study and is one of the content analysis methods, and meta-synthesis was used in the research. In the study, document analysis method was used to determine the data.

Method: Before reaching the documents to be examined, answers to questions such as what kind of documents are needed in the research and where these documents can be accessed were sought. Within the scope of the research problem, scientific studies on the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners were needed and it was determined that the studies could be accessed from various databases. The research includes four theses, eight articles and two papers, a total of fourteen studies related to the transfer of culture in Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners, made before 2021. In determining the studies to be included in the research, YÖK national thesis scanning center, TÜBİTAK ULAKBİM, Dergipark, Google Scholar search engine, Academia, Researchgate and various international journal databases were used. Afterwards, it was checked whether the documents reached were original or not. Elements such as who, by whom and when the data in the documents were written were determined. Fourteen studies reached after the first two stages were analyzed systematically by comparing them with each other. In the analysis of the data, academic studies on cultural transfer in the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners were categorized in detail, a code was given to each study and divided into subject areas. In order to facilitate the reading and understanding of the findings, a separate table was made, and these tables included categories and related research codes. The obtained data were digitized according to the categories and expressed as frequency. In addition, in this research, if the articles reached as a result of the search were produced from the thesis, the article was excluded from the scope and only the thesis study was taken into account in order not to repeat the data. Studies containing student opinions were not included in the study.

Findings: In the studies examining the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners in terms of cultural transfer, it has been determined that there are purposes such as examining the cultural elements in the books and investigating

their importance, and evaluating the poetry studies as a literary text type in the context of cultural transfer, evaluating the works of poetry as a literary text type in the context of cultural transfer, touching on the cultural transfer realized through foreign language teaching in the context of intercultural communication, and evaluating the textbooks in terms of intercultural communicative competence approach. In these studies, it was seen that together with the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners, the textbooks that are frequently preferred in teaching Turkish to foreigners such as *Istanbul*, *Yeni Hitit*, *Yedi Klima*, *İzmir* were also evaluated and each level was considered to address the cultural transfer through foreign language teaching in the context of intercultural communication and to evaluate the textbooks in terms of intercultural communicative competence approach. In the course book, which is the subject of the research, it has been determined that there are problems such as the insufficient use of cultural elements in the studies on the transfer of culture, the uneven distribution of cultural elements according to the levels, the uneven distribution of cultural elements and the lack of a proportional balance between the elements of local culture and the elements of universal culture. Insufficient use of elements of Turkish culture was identified as a problem in six (6) studies. The fact that the cultural elements were not distributed in a balanced way in the studies posed a problem both in general and for the levels. The lack of a proportional balance between elements of local culture and elements of universal culture was seen as a problem in only one (1) study.

The results of fourteen studies on cultural transfer are brought together under four titles. The results of eleven studies discussed under the title of distribution of cultural elements were evaluated. The distribution of text types, the effect of texts on cultural transfer and the results of emphasizing cultural elements are discussed in one study. In the thesis studies, the results regarding the distribution of cultural elements were reached. The suggestions presented in these studies were made for the use of cultural elements and emphasizing cultural elements.

Conclusion: In the studies on the Gazi TÖMER Turkish Textbook for Foreigners, it has been claimed that the elements of Turkish culture are not in the foreground enough. Turkish language should be taught in a way that reflects the characteristics of Turkish culture. Since there are not enough cultural elements in Gazi TÖMER textbooks, it can be assumed that this aspect may be missing. In this respect, it may be appropriate to re-update the textbooks to include more cultural elements.